УДК[378.147:5](477)”19/20”

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОСТІ

Петько Людмила Василівна,
к.пед.н., с.н.с. ІОД АПН України

Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті націлює педагогів на створення умов для виявлення потенційних можливостей кожного учня, їхнього збереження й розвитку.

Проблеми, з якими стикаються сучасні загальноосвітні навчальні заклади не будуть вирішені без реалізації індивідуалізації у навчально-виховний процес, спрямованої на особистісно-розвивальний підхід до кожного вихованця, що відбувається в процесі взаємодії учасників навчально-виховної діяльності, коли максимально враховуються індивідуальні можливості кожного учня, проектуються перспективи його розвитку та гармонійного вдосконалення.

Індивідуалізацію процесу навчання можна розглядати як таку розвивальну систему, що спрямована на перетворення учнів з пасивних отримувачів знань в активних учасників навчального процесу, в якому кожен учасник виявляє свою індивідуальність залученням до навчально-пізнавальної діяльності.

Метою індивідуалізації у загальноосвітніх навчальних закладах І-ІІІ ступенів виступає визначення змісту навчання, вибір форм і методів навчання згідно природних схильностей вихованця. Особистісною спрямованістю учня, орієнтація всього навчально-виховного процесу на розвиток своєрідності і неповторності кожного учня з урахуванням його індивідуальних відмінностей, розширення можливостей для особистісного саморозвитку та майбутнього професійного самовизначення.

Не секрет, що спеціальності, отримані випускниками вищих навчальних закладів, через 7–9 років «застарівають», і постає необхідність отримати нову професію, що передбачає вже не отримання певної сукупності знань, умінь та навичок як самоціль, а спрямовує навчально-виховний процес на розвиток на саморозвиток особистості. Тому сучасне інформатизоване суспільство вимагає негайної модернізації освітньої системи, її змістового та структурного оновлення, націленого на освіту впродовж життя.

Якщо раніше в парадигмі освіти знання, уміння та навички виступали як мета виховання та навчання, то зараз – як засоби досягнення мети, «здатність особистості обертати власну життєдіяльність у предмет практичного перетворення [1, с.89]».

Г.Клаус [2, с. 116], вивчаючи проблему співвідношення індивідуального і типового у навчальній діяльності учнів, дійшов висновку, що «міжіндивідуальні відмінності» означають те, що кожен вихованець вчиться так як притаманного тільки йому, а «внутрішньоіндивідуальні відмінності» автор розглядає як неможливість особистості навчатися всьому за визначеними стандартами.

У свою чергу, професор В.У.Кузьменко індивідуальні відмінності вихованців умовно розподіляє на такі категорії: *відмінності,* що відрізняють одну людину від іншої (їх порівняння надає можливість установити відповідність або невідповідність типовим, еталонним стандартам) і *відмінності*, що знаходяться у «колі можливостей однієї людини (потенційних або задіяних) та активізуються лише при наявності необхідних для цього умов, обставин, ситуацій [3, с.32]».

Зрозуміло, що успіх у навчанні залежить від розумових здібностей. Тому проблема індивідуальних відмінностей у здібностях є одним із значущих питань у психолого-педагогічних дослідженнях.

У своїх теоретичних доробках Г.Гарднер [4], Ч.Спірмен [6], Р.Терстоун [5] надали свої кваліфікації розумових здібностей, визначили причини та умови їх виникнення.

Р.Терстоун виокремив 12 факторів здібностей. У свою чергу, теорія К.Кеттла пропонує 17 факторів розумових здібностей. С.Стенберг [7], у розумінні передумов розвитку індивідуальних відмінностей поділяє свою теорію на три частини: теорія контексту, теорія досвіду та теорія компонентів.

Не зважаючи на розробки в теорії та практиці психолого-педагогічної науки деяких аспектів індивідуалізації навчання, на жаль, в українському педагогічному дискурсі дане питання ще не стало предметом широкого педагогічного дослідження.

Тому, обґрунтування необхідності побудови навчально-виховного процесу на основі індивідуалізації навчання надасть поштовх до розвитку та саморозвитку вихованців, надасть можливість створити технологічну базу для розвитку обдарованих дітей і підготує підгрунття для створення нової парадигми освіти інноваційної технології «освіти впродовж життя».

Література:

1. Митина Л.М. Психология профессионального развития учителя. – М., 1998. – 200с.
2. Клаус Г. Введение в дифференциальную психологию учения / Пер. с нем. Под ред. И.В.Равич-Щерба. – М.: Педагогика, 1987. – 116с.
3. Кузьменко В.У. Розвиток індивідуальності дитини 3–7 років: Монографія. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2005. – 354с.
4. Купер К. Индивидуальные различия / Пер. с англ. Т.М. Марютиной, под ред. И.В.Равич-Щербо. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 527с.
5. Одарённые дети: Пер. с англ. / Общ. ред. Г.В.Бурменской, В.М.Слуцкого. – М.: Прогрес, 1991. – 376с.
6. Spearman C. General Intelligence objectively determined and measured // American Journal of Psychology. – 1904. – № 15. – P. 93–201.
7. Stenberg R. Explaining away intelligence: a reply to Howe // British Journal of Psyhology. – 1988. – № 79. – P. 34–527.